

PROBUS

ASSOCIATION OF
RETIRED
PROFESSIONAL AND
BUSINESS MEN

PROBUS CLUB HELMOND

Secretariaat: Frans Kroese, Dierdonklaan 35, 5709 MG Helmond

Telefoon: 06-53948890

E-mail: kroesef@xs4all.nl

Website: <https://helmond.probus-nederland.nl>

Verslag van de bijeenkomst van 8-2-2024   Nr. 1068

Locatie: de Couwenbergh

Voorzitter: Herman van Dijk

Verslag: Wim van Geldrop, Frans Kroese

Attendance: 87,1 %

Anton Rooskens. Door Bart van Beurden.

Voorzitter Herman constateert dat Bart voor de vijfde keer een verhaal houdt. Hij heet vervolgens Helen namens de club van harte welkom. Zij zal Bart de nodige technische en morele ondersteuning geven.

Bart is in Anton Rooskens geïnteresseerd geraakt door de bijzondere, eigen fascinerende levenswandel die hij geleid heeft, en toch maar gewoon geboren is in Griendtsveen in 1906.

Later in 1914 verhuisde het gezin naar Tegelen. Daar ging hij naar de ambachtsschool van Philips in opleiding voor instrumentenmaker. Vervolgens naar het "Natlab." van Philips in Eindhoven voor onderzoek naar radio-techniek met als chef Leo Grothauzen, die zijn schilderstalent ontdekte en hem aanmoedigde.

Zijn moeder was de kleindochter van Jan van den Bekerom. De boerderij van diens broer Willem in Horst, heeft Anton, omringd door de Dentjes Wullem, geschilderd. Figuratief, in de stijl van van Gogh?

In 1934 trouwde hij en ging wonen in Eindhoven. Hij bleef bezeten van schilderen in de stijl van de Vlaming Constant van Permeke, Jan Sluijter, Breitner en Vincent van Gogh, als autodidact.

Sluit zich – zoals zijn hele leven door – gemakkelijk aan bij een kunstenaarsvereniging.

In 1934 kwam er na een expositie in het Stedelijk Museum in Amsterdam van Picasso, Bracque en Léger een kantelpunt: hij was gefascineerd door de vormen, kleuren, rondjes.

Hij nam ontslag bij Philips, werd leraar elektrotechniek aan de R.K. Don Bosco Ambachtsschool in Amsterdam, waar hij aan de Linnaeushof ging wonen. Hij kreeg drie knappe dochters en veel vrije tijd om te schilderen. Bezocht - op de fiets - in Vlaanderen nog vaak Constant Permeke.

In 1940: eerste solotentoonstelling in galerie Aalderink. In de oorlog was er nauwelijks plaats voor ontmoetingen en hij begon te abstraheren onder invloed van Picasso en anderen: speciale vormen en kleuren.

In de oorlog werd al de schilderkunst "entartete" kunst genoemd. Echte kunst was de Nazikunst (Arnhem museum).

De eerste jaren na de oorlog kwamen de niet-Kulturkammer - kunstenaars aan met kunst in vrijheid met het accent op werken uit Suriname, Lombok en Nieuw-Guinea. Voor Rooskens een eye-opener. Het sleutelwerk van hem was toen "Les gens du soleil" onder invloed van de toonaangevende Parijse kunstenaars. Maskers, vormen uit papoea-Nieuw Guinea. Een opmaat voor zijn Cobra-periode, weg van het nationalisme en racisme. Openstellen voor primitieve culturen, nog onbedorven. Tien jonge, experimenterende schilders en dichters hielden een tentoonstelling in Amsterdam, waaronder Appel, Corneille en Franse schilders. Eind 1946 werden er veel "vrije" groepen opgericht en ontbonden, waar Anton ook van de partij was. Later ook Cobra, met expositie in 1947 in het Gildehuis in de Voetboogsteeg in Amsterdam, onder andere ook met keramiek. In Tegelen had directeur Goossens een aardewerkfabriek met een kunstafdeling. In oorlogstijd wist hij 120 van de 160 werknemers daar te behoeden voor de arbeidseinsatz. In 1948 gingen Appel, Corneille en Anton in die fabriek aan de slag: het "circus", zo genoemd door de werknemers.

Anton bezocht in Parijs een tentoonstelling met "art brut" van Jean Dubuffet: "wat rotzooien"; bestudeerde in een ziekenhuis kunst van psychiatrische patiënten en tenslotte in Musée de l'homme precolombiaanse voorwerpen en stoffen. Daarna ontstonden zijn abstracte schilderijen met hybride plant- dier-mensfiguren in zwart of wit en met inkrassingen voor de accenten. Hij woonde in Parijs.

In 1948 werd de "Experimentele groep in Holland", Amsterdam, opgericht met Corneille als voorzitter en Anton als penningmeester met een tijdschrift Reflex, dat maar twee keer verschenen is. Later kwamen ze in Parijs in Hotel Notre Dame samen met kunstenaars uit Copenhagen en Brussel en richtten "Cobra" op: Copenhagen - Brussel - Amsterdam. De groep bestond uit schilders én dichters (Gerrit Kouwenaar). In deze groep was Anton min of meer een gevestigd man, met een vaste baan, inkomen en geld, getrouwd, drie kinderen. Vaak was men bij hem thuis, waar het altijd gezellig was. De jongeren, Constant en Jorn, hadden marxistische idealen en probeerden Anton, die niet revolutionair genoeg was en katholiek, geroeerd te krijgen! Er wordt een manifest opgesteld: afschuw van keizers en pausen; conventies verdwijnen; nieuwe bronnen van vrijheid van kinderen, primitieve volken worden aangeboord; geen esthetische normen van de bourgeoisie meer met mooi of lelijk; een schilderij is geen bouwsel van kleuren en lijnen, maar een "dier, een nacht, een mens, een schreeuw of alles tegelijk".

Sandbergh, directeur Stedelijk Museum, wilde een tentoonstelling van deze groep uitbrengen en huurde daarvoor de beroemde architect Aldo van Eyck in. Ondanks kreten van "het zijn knoeiers en volksverlakkers" zette hij toch door; zelfs Appel kreeg alle ruimte voor kladders.

In het Stedelijk Museum brak een grote rel uit toen de uitgenodigde Belgische dichter Dotremont een lezing in het Frans hield, die voornamelijk ging over Marx en Trotsky. Het werd een enorme vechtpartij.

Anton, al niet geliefd in de groep en wars van het theoretische geharrewar, trad met anderen uit en stelde met twee andere schilders en drie literaire kunstenaars, Lucebert, Gerrit Kouwenaar en Bert Schierbeek, een manifest op met een beschrijving van het gebeurde, hun afkeer en aankondiging van hun vertrek uit de groep.

Na Cobra bleef Anton contact houden met Corneille en Brands en bleef exposeren in Denemarken en Duitsland. (In Denemarken is bij een expositie zijn hele jaarproductie van 1952 door de galeriehouder gestolen). In 1954 kreeg hij financiële steun van een bevriend echtpaar in Schiedam en hetzelfde in Frankfurt. Ook begonnen Nederlandse musea zijn werken te kopen.

In 1954 reisde hij naar Afrika om de primitieve, oorspronkelijke kunst te bestuderen. Hij keerde echter teleurgesteld terug, omdat al veel van deze kunst door de Westerse wereld beïnvloed was en door toerisme verpest. In het stedelijk museum is een tentoonstelling gehouden met zijn werken in die periode.

Na 1955 was hij trots te mogen deelnemen aan een tentoonstelling eigentijdse kunst in Pittsburgh, maakte decors voor het Nederlandse ballet, ontwierp stoffen voor de Stoomweverij de Nijverheid en Menko, hield tweemaal een expositie in IJsland, dat op hem meer indruk maakte dan Afrika, vanwege de duisternis en somberheid, hetgeen in zijn schilderijen zichtbaar is met veel zwart, wit en rood.

Daarna komt hij, zoals hij het ook zelf noemt, in zijn "demonische periode" door gebeurtenissen in de wereld: waterstofboom in 1952, Vietnamoorlog vanaf 1955, inval Rusland in Hongarije in 1956, de bouw van de Berlijnse muur in 1961, Cubacrisis in 1962. Hij schildert met druipende verf, dikke kwaststreken, donkere kleuren met titels als "Vechtende vogels", "Crime of H-bomb", "Verwoeste stad", "Ongelijk duel" als uitingen van innerlijke onrust en onzekerheid van de Koude Oorlog. Hij wordt ouder (55 jaar), bleef last houden van tbc, opgelopen in Afrika, zijn mentor Leo Grothausen overleed, reisde veel, werkte 's nachts, stopte in 1962 met lesgeven en ging van zijn kunst leven.

Vanaf 1962 tot 1970 kreeg hij veel succes met exposities over de hele wereld, waardoor er in feite een herleving van de Cobra ontstond. Hij begint ook met grafiek en litho's om zijn werk voor het grote publiek betaalbaar te maken.

Zijn sombere periode verdween en hij maakte weer kleurige en vrolijke schilderijen. Ook maakte hij weer keramiek met rondjes, hybride vormen.

Helaas kreeg hij enkele hartaanvallen, waaraan hij op 69-jarige leeftijd in 1976 in Amsterdam overlijdt. Lucebert schrijft een afscheidsgedicht.

Vraag: wat trekt je zo aan in hem. Antwoord: het is iemand die altijd zijn eigen weg is gegaan, maar ook tegen de achtergrond van de wereldgeschiedenis en zijn tastbaarheid vlakbij in Griendtsveen, Tegelen, keramiekmuseum. Bovendien de combinatie van schilder- en dichtkunst in die experimentele periode op zoek naar eenvoud en oorspronkelijkheid.

Vraag: in zijn donkere periode had hij ook veel contact met Brands. Antwoord: inderdaad ze zijn altijd hele goede vrienden gebleven. Ze zijn samen uit de Cobrabeweging getreden, waren het vaak roerend met elkaar

eens. Karel Appel had een hele andere manier van schilderen, vaak niet eens op een doek, maar gewoon op de grond. Met dikke klodders verf. Zeer flamboyant en vol energie: Action Painting. Hij leek in stijl een beetje op die van Willem de Kooning in Amerika, die daar wereldberoemd was en met wie hij samen exposities hield.

Voorzitter bedankt Bart en Helen hartelijk voor dit boeiende en leerzame verhaal, hetgeen met een krachtig applaus onderschreven werd.

Wim van Geldrop.

Mededelingen van de voorzitter

Herman is blij met de grote opkomst.

Vanmiddag 10 febr. deelde Johan mij -ons- mede dat Pierre maandagmiddag weer het ziekenhuis mag verlaten, om in zijn thuis in Aarle-Rixtel te gaan revalideren.

Het verheugt ons dat zijn herstelperiode na zijn heupimplantatie zo snel verlopen is, en dat ondanks zijn hoge leeftijd!

U wordt verzocht het eventuele telefonisch contact met hem pas in de middag te leggen, dat komt hem beter uit in verband met zijn dagprogramma .

We zullen u van het verdere verloop van de revalidatie op de hoogte houden; wij wensen hem daarmee heel veel succes.

Jaap Boer heeft laten weten dat hij de komende tijd niet naar de bijeenkomsten komt.

Ter gelegenheid van hun verjaardag van trakteren Johan Woudenberg en Ad Brouwers. Gefeliciteerd heren.

Met vriendelijke groet van uw voorzitter, die u tevens prettige carnavalsdagen toewenst!

Let op: I.v.m. de opruimwerkzaamheden vanwege carnaval bij de Couwenbergh is er helaas geen Koffiekring bijeenkomst.

Dit verslag wordt opgenomen op onze website <https://helmond.probus-nederland.nl/> tezamen met foto's en verder beschikbaar beeld en geluid van presentaties.

Indien men verhinderd is een bijeenkomst bij te wonen gelieve dit te melden via de link op onze website <https://helmond.probus-nederland.nl/contact/> (inloggen is niet nodig)